

Mario Strecha

1956–2019

Sredi lanskega decembra je na svojem domu v Zagrebu zaradi pljučne embolije nenadno in mnogo prezgodaj umrl hrvaški zgodovinar Mario Strecha, profesor na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu.

Mario Strecha se je rodil v Zagrebu leta 1956 in tam obiskoval tako osnovno šolo in gimnazijo kot tudi diplomski študij zgodovine, ki ga je uspešno končal leta 1988. Nekaj let kasneje se je na zagrebški Filozofski fakulteti tudi zaposlil, in sicer sprva kot raziskovalec, leta 1997 pa je postal asistent pri Nikši Stančiču, izvrstnem zgodovinarju, ki se je ukvarjal predvsem z zgodovino hrvaškega nacionalizma. Nadaljeval je s podiplomskim študijem, leta 1996 zaključil magistrski in leta 2002 doktorski študij zgodovine, oboje pod mentorstvom Mirjane Gross, izjemne hrvaške zgodovinarke. Leto po končanem doktorskem študiju je postal docent, leta 2008 izredni profesor in naposled leta 2013 redni profesor.

Na pobudo Mirjane Gross se je v magistrskem delu in v disertaciji lotil raziskovanja političnega katolicizma na Hrvaškem in ta je vseskozi ostal v središču njegovega zanimanja. O dotlej malo raziskani temi je napisal dve monografski knjižni študiji, *Katoliško hrvatstvo: Počeci političkog katolicizma u banskoj Hrvatskoj (1897. -1904.)*¹ in *Katoliško pravaštvo: Politički katolicizam u banskoj Hrvatskoj u predvečerje Prvoga svjetskog rata (1904. – 1910.)*, ter nekaj razprav v revijah in zbornikih, med drugim eno v slovenščini (»Za krst častni i hrvatstvo slavno: politični katolicizem v banski Hrvaški v začetku 20. stoletja,« *Zgodovinski časopis* 62 (2008): 63–90). Objavil je tudi vire prvega hrvaškega katoliškega kongresa (»*Mi smo Hrvati i katolici...*« *Prvi hrvatski katolički kongres u Zagrebu 1900.*). S svojimi študijami je poznavanje tematike, ki je relevantna tudi za slovensko historiografijo pozne habsburške dobe, bistveno izboljšal, med drugim zato, ker se je raziskovanja lotil s pozna-

vanjem širšega, tako habsburškega kot evropskega konteksta.

Tudi sicer se je kot zgodovinar posvečal predvsem raziskovanju poznega 19. in zgodnjega 20. stoletja. Pisal je o Habsburžanih, kulturni zgodovini, emancipaciji Judov, navsezadnje pa tudi – kar za učenca Mirjane Gross ni posebno presenetljivo – o historiografiji. Krajšo razpravo o začetkih moderne hrvaškega zgodovinopisja je leta 2006 objavil v *Zgodovini za vse* (»To knjigo sem pisal z ljubeznijo, kakor velevajo zakoni historične umetnosti za narodno zgodovino: o nastanku in razvoju moderne hrvaške historiografije v 19. stoletju,« *Zgodovina za vse* 13, št. 1 (2006): 92–102).

Objave so bile le en del njegovega tesnega sodelovanja s slovenskimi zgodovinarikami in zgodovinarji. Poleg tega je v hrvaščino prevedel nekaj tekstov, ki so izšli v hrvaških znanstvenih časopisih, sodeloval v različnih komisijah in na simpozijih. Na ljubljanski Filozofski fakulteti je kot gostujoči predavatelj dvakrat predaval hrvaško zgodovino 19. stoletja. Več let je bil član uredništva *Prispevkov za novejšo zgodovino*, od leta 2008 do smrti pa tudi uredništva *Zgodovine za vse*. Z vsem tem je pomagal ohranjati tradicionalno tesne stike med ljubljanskim in zagrebškim oddelkom za zgodovino in med slovenskimi in hrvaškimi zgodovinarikami in zgodovinarji. Stike, ki so še danes izjemno pomembni za obe historiografiji, čeprav v času pospešene in dobrodošle internacionalizacije našega poklica verjetno nimajo več pomena, kot so ga imeli pred desetletji. Na nek način je bil Mario Strecha »naš človek v Zagrebu«.

Spoznal sem ga, ko sem se pred skoraj dvajsetimi leti udeležil tradicionalne ekskurzije v Zagreb in smo po kosilu nekje v bližini Kaptola z Janezom Cvirnom in Mariem sedeli ob pivu – onadva sta seveda kadila cigareto za cigareto – in se pogovarjali. Če se prav spomnim, predvsem o zgodovini nacionalizmov v Habsburški monarhiji, kar je bila tema, ki nas je vse zanimala. Od tedaj se nisva srečevala

¹ V drugi številki *Zgodovine za vse* iz leta 1999 je recenzijo te knjige objavil Andrej Rahten.

zelo pogosto, ampak vseeno dovolj redno, da sva vzpostavila dober, rekel bi prijateljski, odnos, ki je temeljil na skupnih zanimanjih in dovolj podobnem pogledu na svet.

Sodelovanje z Mariom je bilo sicer povezano z nekaterimi izzivi. Kot je sam rad priznal, je bil v nekaterih ozirih človek 19. stoletja in njegova elektronska pošta je včasih iz Zagreba do Ljubljane potovala tako dolgo kot bi jo poslal s pošto kočijo. Včasih še dlje... Verjetno so zato nekatere skupne iniciative zamrle ali pa so se odvijale v nadvse zlo-žnem tempu. Vseeno sem rad sodeloval z njim, saj sem se veselil srečevanja in živahnih pogovorov, za katere si je vedno vzel čas.

Dela, ki ostajajo za njim, sicer niso zelo številna, Maria so poleg zgodovine zanimale še mnoge druge stvari, a brez dvoma tehtna in vredna branja. Tistim, ki smo ga nekoliko bolje poznali, bo v spominu ostal tudi po nagajivem nasmehu, iskreni radovednosti in nekem posebnem pogledu na življenje, ki ga v današnjih s hitenjem in hiperproduktivnostjo zaznamovanih časih ne srečamo prav pogosto. Zapomnili si ga bomo po tem, da je bil ... Mario.

Rok Stergar